

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:
8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „
Kolek (štampelj) zneso vselej
30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 „ —
za četrt leta . . . 2 „ 50

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 „
za pol leta . . . 4 „ 20 „
za četrt leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Občni zbor „Slovenske Matice“

(4. marca).

(Konec.)

V prihodnje mora Matica, da dovrši pri-
četa dela, še izdati:

Slovansko II. del (Severni Slavjani).

Schödlerjeve knjige prirode IV. (in zadnji)
snopič. (Rokopis je izdelan).

Slovenskega Štajerja II. in IV. snopič.

Želeti bi bilo posebno, da bi se Matici v
kratkem izročili zaostali rokopisi „Slovenskega
Štajerja“; ker zadnji je, rekel bi, čas, da se
ta knjiga vendar enkrat dovrši. — Bati se je
sicer, da bodo posamezni deli jako različni, in
nekteri celó prezastareli.

Literarno delovanje Matice slovenske je
bilo odlikovano:

1. na izložbi prve občne hrvatske učiteljske
skupščine v Zagrebu 1871 l. s „priznani-
co“, in

2. na splošni svetovni razstavi dunajski
1873. leta s „pohvalnim pismom“.

Vdeleževala se je Matica različnih slav-
janskih slovesnosti, tako na primer je imeno-
vala slavnostnega českega rodoljuba Jana
Purkyně-ja o njegovi osemdesetletnici za svo-
jega častnega uda; 9. junija 1868. leta je
častila jubilejno slavnost „musea kralovstvi
Českeho“ s posebno adresom; svečana 1872.
leta je Matica z drugimi ljubljanskimi narod-
nimi družbami vred poslala krasno naprav-
ljeno adresom ruskem učenjaku Pogodinu v
čestitanje njegovega petdesetletnega literar-
nega delovanja. — Pri Jungmanovi svečanosti

13. julija 1873. leta v Pragi je bila Matica
zastopana po posebnem zastopniku.

Po smrti zgubila je Matica mnogo, mnogo
svojih najodličnejših in najzaslužnejših členov:
Dr. Lovro Tomana, ljubljenca slovenskega
naroda, izbuditelja in prvega predsednika slov.
Matice; velikodušnega mecena Matija Debel-
jaka; večletnega podpredsednika stolnega pro-
šta Antona Kosa; neutrudljivega, za Matico
neizmerno zaslužnega odbornika in tajnika
Antona Lézarja; odbornika barona Antona
Cojs-a; potem odbornike in pisatelje Petra
Hicingerja, Antona Janežica, D. Šavperla;
izmed udov Matice slovenske pisatelje Miro-
slova Vilharja, dr. Matija Preloga, Blaža
Potočnika; izmed ustanovnikov: Jožefa Bla-
znika, Antona Čepona, dr. Rajmunda Melcerja,
Rozalijo Egerjevo, Antona Wolfa, župnika pri
sv. Petru pri Slatini, Janeza Gregelja, duhov-
nika v pokoji, notarja dr. Irkiča, Fr. Čizmana,
ravnatelja navtične akademije v Trstu, Avgusta
Moosa, i. t. d.

Matična knjižnica šteje nad 2000 knjig,
in sicer večidel ruskih, slovenskih, českih,
hrvatskih in srbskih, ktere so darovali različni
udje ali pa ktere je Matica prejela od družeb,
s kterimi stoji v djanski zvezi književne vza-
jemnosti. Posebna hvala gre v tem oziru
prevzvišenemu gospodu Mihaelu Rajevskemu,
biskupu pri ruskem poročništvu v Beču, ki je
posredoval to zvezo z raznimi ruskimi literar-
nimi zavodi in družbami. Knjige, primerno
vezane, so na tanko popisane in v lepem redu,
tako, da jih učenjak lahko rabi, ako se obrne
do odbornika in knjižničarja Jana Vavrú-a, ki
z velikim trudom in z vse hvale vrednim po-

žrtvovanjem popolnoma brezplačno oskrbuje
Matično knjižnico. Hvala mu!

Ne manjšo hvalo zaslužita tudi gosp. dr.
Jernej Zupanec in Ivan Vilhar, prvi kot bivši
in drugi kot sedanji blagajnik Matični, ktera
sta ravno tako nesebično oskrbovala denarne
zadeve in trudapolno nabiranje doneskov od
udov.

Ako pregledujemo desetletno zgodovino
Matice slovenske, nahajamo v prvi vrsti tudi
moža, ki stoji na čelu vsakemu narodnemu
slovenskemu podvzetju, — slovenskega vodi-
telja dr. Janeza Bleiweisa. Z dr. Tomanom
in s podpisanim poročevalcem je sestavil on
prvi načrt Matičnih pravil; in osnovalni odbor
ga je volil z dr. Leon Vončino in s podpisa-
nim poročevalcem vred v opravljeni oddelek,
kteri je imel nalog, voditi društvo v prvi naj-
težavniši dobi. Dr. Bleiweis je od prvega za-
četka eden izmed najmarljivejših odbornikov
in je tudi tri leta vredoval matični letopis.

Koncem tega poročila moram še omeniti,
da jako obžalujem, da ni bilo mogoče sklicati
občni zbor tečajem 1873. leta in da udje
dobé knjige za 1873. leto še le sedaj! A na
eni strani me tolaži to, da vendar udje s tem
ne trpé nobene djanske škode, z druge strani
naj pa tudi izrečem, da sili in okoliščinam v
okom priti ni bilo mogoče. Smrt častitega
tajnika prof. Antona Lézarja — viharo po-
litično gibanje 1873. leta (v ktero sicer Ma-
tica ni bila vpletena — pa skoro vsi delajoči
Slovenci!) — preobložitev tiskarnice z delom
— to so razlogi zamude, kakoršne se morda
ne bodo več ponavljale. —

In tako sklepam to poročilo s presérno

Podlistek.

Iz poročila

o delavnosti graškega društva za krščansko
umetnost v letu 1873.

(Izv. dop.)

Dne 3. svečana je imelo društvo za kršč.
umetnost v Gradcu občni zbor, s kterim je
sklenilo triletno dóbo svojega obstanka. Pri tej
priložnosti je o svojem delovanju objavilo ti-
skano poročilo, ki nam je vesel dokaz, da stoji
društvo na trdni podlagi, da lepo napreduje
in že tudi rodi sad svojega truda.

Namen društva je buditi in gojiti čut in
veselje za krščansko umetnost sploh; stare
umotvore štirské dežele, pa tudi sosednih de-
žel preiskati in ohraniti; pri napravljanju no-
vih ali obnovljenju starih reči z besedo in
djanjem pripomagati in z izvirnimi ali dobrimi
starimi izglednimi obrasci cerkveno umetnost
pospeševati.

Da bi obširno polje cerkvene umetnosti,
ki je po duhu modérnih nazorov silno poško-
dovano, mogli ob enem vspešno obdelovati,
razdelil se je odbor v posebne odseke za
različne oddelke kršč. umetnosti: za cerkveno
stavbarstvo, za podobarstvo, za obleko in orodje,
in za glasbo in pesništvo.

Društvo je že od kraja izreklo, da bo
posebno pozornost obračalo na stavbarstvo, ker
stavbarstvo je temelj, na kterega se vsi drugi
oddelki cerkvene umetnosti naslanjajo. Udje
tega odseka so se toraj posebno s tem pečali,
da bi s preiskovanjem starih stavb, in s štu-
diranjem dotičnih spisov, načela in pravila po-
sameznih slogov in v njih zastopanih kršč.
idej spoznali in razširili. Tako so samo v pre-
teklem letu do 40 imenitnih stavb po Štir-
skem, Koroškem in Italijanskem preiskali, po-
pisali in z večine v društvenem časopisu
„Kirchenschmuck“ razglasili. Vrh tega so tudi
djansko pomagali pri obnovljenju nekterih cer-
kev in pri stavljenju nekterih kapelic in ol-
tarjev.

Odsek za podobarstvo je zlasti v kipar-
stvu s pomočjo zvedenih graških kiparjev več

naročil v občno zadovoljnost oskrbel. Za
malarijo društvo ni moglo veliko storiti, ker
cerkvena predstojništva v ta namen ne morejo
veliko žrtvovati, in ker manjka domačih ma-
larjev, ki bi bili voljni svoje moči in sposob-
nosti posvetiti cerkveni malariji, posebno ma-
lariji na steno. Prvi uzrok je menda tudi kriv,
da društvo ni imelo priložnosti pečati se z
malarijo na steklo, čeravno je v tej stroki v
Gradcu zveden umetnik Karl Schirmer, ki je
lani dvoje krasnih oken zmalal za konjiško
nadžupnijsko cerkev, zdaj pa jih mala za ad-
montsko cerkev. — Za podlago prihodnjega
delovanja se je ta odsek do zdaj posvetoval o
sledenih praktičnih vprašanjih:

a) Kako se imajo podobe in ornamentalno
lepotičje različnim slogom primerno risati;

b) kako se naj oltarji in kiparski izdelki
barvajo, da se zadosti zahtevam nature in
kršč. simbolike;

c) kaki mora biti božji grob, da bo kat.
liturgiji primeren.

Odsek za cerkveno obleko in orodje je v
svojih sejah obračal pozornost na to, da se
mora bolje gledati na pomen cerkvenih oblačil

zahvalo vsem v njem imenovanim dobrotnikom in prijateljem Matice, pa tudi sploh vsem drugim pisateljem, poverjenikom i. t. d. Naj Bog blagoslovi tudi v prihodnje ta zavod, in naj se ga krepko poprime narod slovenski, da bode storil v drugem svojem desetletji enak korak naprej, kakoršni je storil v prvem!"

Dalje je dr. Costa omenjal, da je od prof. Majcingerja dobil pismo, v katerem prosi popraviti napako v vvodu „Slovanstva“, da ga ni on spisal, ampak le prestavil iz naučnega slovnika Riegerjevega. — Tudi novomeška čitalnica mn je poslala pismo, v katerem prosi zbrane Matičarje podpore za narodni dom.

G. župnik Tavčar je za tem predlagal, naj zbor zahvalo izreče predsedniku za njegovo marljivo delovanje, kar se je zgodilo.

Tajnik g. prof. Tušek kratko poroča o matičnem delovanju; obširneje to reč obravnava poseben spis v Letopisu. Nekterim udom so knjige za l. 1873 že razposlali, drugi jih dobodo v kratkem. Matica šteje danes 2332 udov brez tistih, ki so se v zadnjem času vpisali. Tirjati ima zaostalih letnih doneskov za kakih 4000 gld. Pri Jungmanovi svečanosti v Pragi je Matico zastopal ud g. Pribil. Gosp. Terstenjaku je odbor o priliki njegovega odstopa izrekel srčno zahvalo za njegovo delovanje. —

Blagajnik g. Vilhar je poročal o sklepu računa do konca junija 1873 in o proračunu za l. 1874. Iz tega je razvidno, da ostane Matici v tem letu za izdavanje knjig 4285 gld. 26 kr. Za pregledovanje računa je predsednik predlagal gg. Kremžarja, Hohna in Žagarja; zbor je temu predlogu potrdil.

Konečno so se oddali volilni listi za novih 11 odbornikov. Za skrutinatorja je predsednik imenoval gg. prof. Žakelja, prošta Jarca, dež. vr. Pfeiferja in stavbenega svetovalca Potočnika. Izvoljeni so vsi nasvetovani gospodje; če pa g. Krek ostane pri tem, da ne sprejme odborništv, stopi namesto njega v odbor g. prof. Žolgar iz Celja.

Vse točke dnevnega reda so se sprejele brez ugovora. „Narod“ je rekel sicer, da se bodo mladi vdeležili debate, g. Jurčič je bil res nazoč, a ni odprl ust.

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Ljubljane, 8. marca. Že zadnjič smo omenili „Laibacheričinega“ odgovora na

in pri pertenini na potrebo lanene robe. V posebnih prednašanjih se je kazalo, kako je od nekdanje obleke v tesni zvezi z božjo službo, da se tedaj ne sme ravnati po nobeni modi ali šegi. Po njihovem posredovanju se je preteklo leto več mašnih plaščev, bander in baldahinov iz boljše, pravilnejše okinčane tvarine naredilo in več tabernakelnov, nekteri jako krasno, se je znotraj prevleklo, na kar bi še trebalo marsikje opozoriti. Za izdelke iz kovin manjkalo je potrebnih sredstev, vendar se je napravilo več izvornih slikarij za bolj primerne kelihe, ciborije, svečnike itd.

Odsek za cerkveno glasbo in pesništvo je najmanj pozitivnega dosegel, pa s tem ni rečeno, da ni bil marljiv kakor drugi, ampak da ima najtežavniši od modérnega duha najbolj popačen oddelek cerkvene umetnosti. Poglavitno delo mu je bilo posvetovanje o pravi reformi cerkvene glasbe in sicer na podlagi marljivega opazovanja, kaka je zdaj cerkvena muzika po mestih in po deželi; kako bi se dala povzdigniti in zboljšati v cerkvenem duhu; kako bi se ustanovilo posebno društvo za cerkveno glasbo; in kaka pesmarica bi se naj

vprašanje „Slovenčevo“, da je namreč prepovedano podpisovati tudi peticije zoper konfesijonelne postavbe. „Mi se le čudimo“, piše vradni list, „da se je nad tem moglo dvomiti; samo po sebi se ume, da prenaresen naslov ne odpravi prepovedi, če se poslužujejo za podpisovanje ravno tistih zapeljivih pripomočkov. Katoliško-politično društvo ima ravno tako, kakor vsaka druga potrjena družba in kakor vsak človek postavno pravico, prošnje sklepati. Te pravice se omenjena prepoved ne dotikuje. Ona velja le demonstrativno-agitatoričnemu postavno prepovedanemu počenjanju, zato ni nobenega dvoma, da ta prepoved ostane veljavna.“ Mi se pa čudimo predrznosti vradnega lista, ki govori o zapeljivih pripomočkih, kterih se pri podpisovanju peticij poslužujejo, pa nam ne pové natančneje, kateri so ti zapeljivi pripomočki. Čudimo se, da vradni list tako enostransko razlaga postavno vsim dovoljeno peticijsko pravico. Katoliško-politično društvo, pravi modra vradna, sme odpošiljati peticije, to smejo tudi druge družbe, to sme vsak človek, to ni prepovedano; a če podpisujete prošnje, ki nam liberalcem niso po volji, je to postavno prepovedano početje; in takih prošenj ne smete podpisovati! Naj ume to logiko kdor jo more, nam nikakor ne gre v glavo.

Zlasti čudno je pojasnenje o katoliško-političnem društvu. Vradna pravi, da so mu prošnje dovoljene, kakor vsaki drugi potrjeni družbi, vlada pa je drugače sodila in 7 t. m. razdrila društvo, ker je s petecijo prestopilo svoj delokrog. Pojasnilo naj si dá vsakdo sam, mi ga ne damo, ker bi ga brž ko ne pisali samo za policijo, naši braici pa o njem nič drugega ne bi v roke dobili, nego prazen papir.

Društvo se bode zoper razsodbo deželne vlade pri ministerstvu pritožilo. To pritožbo bomo ob svojem času objavili in iz nje se bo razvidelo, da društvo po našem mnenju ni prestopilo svojega delokroga da tedaj vlada ni imela vzroka razpustiti ga.

Nekaj bi pa vendar-le opomnili. Politična društva so nam neobhodno potrebna, to smo se prepričali, in hvaležni smo, da imamo tukaj še eno narodno politično društvo „Slovenijo“. Naša misel je bila zmiraj ta, da ni dobro cepiti narodnih moči in da naj bi se vsi zedinili v enem političnem društvu. To bi rodoljubom zdaj zopet priporočili. Namesto osnovati novo politično društvo, naj se vsi oklenejo „Slovenije“, ktera se bode s tem jako vtrdila, in

izdala za sekovsko škofijo. — Ker je ta odsek tedaj doslej le bolj priprave delal za bodoče delovanje, upamo, da bo na tej podlagi od zdaj s toliko večim vspehom napredoval.

Iz tega poročila vidimo najpred, kako je do zdaj to društvo za cerkveno umetnost z marljivostjo in trudom svojo imenitno nalogo izvrševalo, in da je zavoljo tega vredno vsestranske podpore tudi iz sosednjih vladikov in dežel. Vidimo pa dalje tudi, da bi pri nas enako društvo za celo Slovenijo bilo potrebno, ker pri nas s cerkveno umetnostjo nič nismo na boljšem, kakor v sekovski škofiji. Naše ljudstvo ima veselje za svoje cerkve, kaže zdrav okus za olepšavo božje hiše, ne manjka nam umetnikov za različne stroke umetnosti, tudi sredstev in dobre volje se najde — pa neka malomarnost in včasih sicer odpustljiva nevednost ste že naredile veliko škode. Ako kdo kritikuje pomanjkljivo ali zoper vsa načela umetnosti napravljeno delo, sliši navadni izgovor, da ljudstvo tako hoče. To pa je prazen izgovor. Ljudstvo hoče da je cerkev in v cerkvi lepo, lepo pa je vse, kar je po pravilih umetniških izdelano. — V neki farni cerkvi

pogumno v bran se postavila vsim nasprotnikom. Upamo, da bi se, ako bi bilo treba, tudi pravila sedanjim časom primerno brez ovir spremenila.

Iz Ljubljane, 9. marca. Splošnji razgovor o konfesijonelnih postavah je včeraj sklenjen. Izmed kranjskih poslancev so se ga vdeležili trije, grof Hohenwart, dr. Schaffer in dr. Razlag. Hohenwartov govor, kterega prihodnjič posnamemo, bil je izvrsten, kar so pripoznali celó naši nasprotniki. Silno puhel pa je bil, kakor omenja naš izvrstni dopis iz Dunaja, govor dr. Schafferjev. Liberalci ž njim niso nič kaj zadovoljni, kar spričuje kritika o njem in njegovem govoru, ker Schaffer še je tako spozabil, da je, kakor bi sedel v berlinskem državnem zboru, hvalisal pruske postavbe, in ž njimi primerjal avstrijske. Ja, Schaffer hoče biti še bolj prekanjen, kakor Bismark, ko bi bili njega vprašali, bi bil on vedel pruske postavbe tako zasukati, da bi se jim škofje prav nič ne bili vpirali. Naša vradna „Laib. Ztg.“ je objavila cel njegov govor; prav je storila, ker govor ta je res le za „Laibacherico“. — Zdaj pa še nekoliko o Razlagovem govoru. Mož je res govoril za postavbe in prav po Razlagovo razlagal cerkvene razmere. Brali smo njegov govor večkrat pa v resnici ne vemo povedati, kaj je govoril; in enaka se je godila tudi drugim ljudem. Jasno iz tega govora nam je le to, da Razlag ni le nasprotoval ž njim cerkvi ampak tudi federalizmu: od tod živahna pohvala levičarjev. Razlag v tem govoru tudi čenča, da je nek cerkven učenik o konkordatu izrekel, da ga je omajal že oktoberski diplom. Častno ime „cerkveni učenik (Kirchenlehrer — Doctor ecclesiae)“ dala je cerkev le nekterim po svoji učenosti in svetosti slovečim možem; zadnji med njimi je bil sv. Altonz Ligvori, ki je l. 1787 umrl; dr. Razlag, kot absolviran bogoslovec, bi moral to vedeti — in vendar govori o cerkvenih učenikih, s kterimi se je pogovarjal o konkordatu. Od kar je dr. Razlag med neverne liberalce zašel, že več ne ve, kaj govori. V svojem govoru se sklicuje tudi na „teologe brez madeža“, ki o konfesijonelnih predlogih niso tako slabo sodili in rekli, da se smejo brez pomisleka pretresovati. Dr. Razlag je moral tukaj imeti pred očmi kake kranjske „teologe“, a zoper to natolcevanje gosp. doktorja protestujemo in ga resno opominjamo, naj nam pové imena tistih „teologov brez

se je napravil krasen gotiški oltar. Ljudem se od kraja ni dopadel, ker ni toliko svetnikov na njem in ni tako pozlačen, kakor v sosedni fari, pa po natančnejem opazovanju se jim je kmalo tako prikupil, da ga zdaj ni v fari, ki bi rekel, da imajo kje lepši oltar od njihovega. Na zahtevanje ljudstva se pri takih rečeh ne sme preveč gledati, ker ljudstvo ne more drugo zahtevati, kakor kar pozna, če se mu pa kaj boljšega in lepšega dá, bo se veselilo tega. Tudi na-se in na vsakega mojstra se ne sme zanesti, ako se kaj naročuje. Kolikokrat se je že prigodilo, da je kako popravljano stalo veliko denarja, pa ni bilo nič popravljeno, pač pa pokvarjeno. Trebalo bi samo poprašati pri večih mojstrih, na večih krajih, kar navadno nič ne stane, in za tisti denar bi se izvršilo delo lepo, pravilno in dostojno svojemu namenu.

Dokler Slovenci nimamo enakega društva, je naša dolžnost enaka sosedna društva po svojih močeh podpirati in gotovo bodo nam z veseljem pomagali z besedo in djanjem, ako bomo potrebovali jih pri naročevanju ali popravljanju cerkvenega lepoticja. J. S.

madeža“, da jih bode kranjska duhovščina, da jih bode verno slovensko ljstvo poznalo. „Teolog brez madeža“ v Razlagovem pomenu bil bi za našo cerkev to, kar je Razlag za našo politiko.

Z Gorenjskega, 4. marca. + (Izv. dop.) Ali je mogoče? Ali smo s prostostjo v Avstriji res že tako daleč prišli? Liberalci imajo za se in za vse tisto, kar je za njih mavho, vso prostost; za civilni zakon se bodo v vsih liberalnih gnezdh kovale peticije in od vsih strani pospeševale; če se pa katoliško ljudstvo hoče oglašiti in svoje mnenje razodeti o „osnovi“ verskih postav, ktere njeno mater sveto cerkev ponižujejo do tal, — se mu usta zamašé, da bi svet menil, da se za svoje pravice nič ne zmeni. — Take in enake misli so mi rojile po glavi, ko sem dobil od župana prepoved, nabirati podpise za pristop k peticiji katoliško-političnega društva v Ljubljani. Sklicuje se na določbo c. k. deželnega poglavarstva od 28. februarja, in ker je bil on že podpisal, terjal je polo nazaj, „da ich sonst meiner Pflicht gemäss die Anzeige erstatten müsste.“ V zavesti svoje mogočnosti se je župan odrezal s svojim „aufgefordert“, ob enem pa v nezmernem strahu pred gosp. Klančičem bojzljivo preklical, kar je pred pol ure podpisal. To so možje!

Deželno glavarstvo pa bi bilo desetkrat pametnejše storilo, če bi bilo dovolilo nabirati podpise; take prepovedi storé ljudi še le pozorne na prepovedano reč in jih le razkačijo. Ker se že vsega učimo na tujem, naj bi naši izvrševalni organi malo študirali prostost na Angleškem in naj bi skušali pri svojih poveljih pred očmi jo imeti.

Iz Kozjanskega okraja na spodnjem Štajarskem 8. marca. (Izv. dop.) Rudolf Hriber, c. k. davkarski kontrolor, kot načelnik, je dobil te dni od okrajnega zastopa zahvalno adreso. Hriber je bil namreč v zadnjih treh letih načelnik in tudi letos niso mogli samosvoji kmetje c. k. gospodu te časti iz rok izviti. Izvoljen je zopet za načelnika okrajnega zastopa Kozjanskega. In prav zdaj, ko njegovi sovražniki „nacionalni klerikalci“ zoper njega kujejo zapletke javno in na tihem; zdaj ko so se nekteri „purgarji zoper njega vzdignili“ ko celo njegov urad ni ž njim zadovoljen in se je bilo bati, da ga bodo prestavili, prav zdaj je bilo g. Hriberju treba zahvalne adrese, da se očisti pred visokimi gospodi, da se skaže mučenika klerikalnih nasprotnikov in da še ostane kontrolor v Kozjem in dobi potrdilo okrajnega načelnika.

Vse, karkoli se je v zadnjih treh letih pri nas dobrega zgodilo, vse navaja ta lepa adresa, od blatnih cest tje do nepotrebne telegrafa in kozjanske šole, ktere še nikjer ni, vse najde v adresi svoje mestice, in za vse te lepe in drage in nepotrebne dobrote gre gospodu načelniku čast in hvala. Podkadimo ga torej! Prosit!

Da so adreso g. načelniku skovali in podpisali njegovi hvaležni prijatelji, kakor g. oskrbnik na Planini ali Štadler v Šentpetru, se razume samo ob sebi; čudimo se pa nad podpisi nekterih mož, ki so imeli sicer glavo in srce za slovenskega kmeta, kakor g. Praunseisa na Planini ali Levstika v Podsredi. Od kod pridejo ti podpisi? Dozdeva se nam, da niso vedeli, za kaj da gre. Kajti po vsem tem, kar je bilo brati zoper g. Hriberja v naših časnikih, in kar med ljudstvom govoriča od ust do ust nese, soditi po hudej opoziciji v zadnji seji okrajnega zastopa, ktero mu je skazal odbornik g. Šmid, in po drugih prikaz-

nih, ktere je boljši zamolčati, — po vsem tem bi se g. Hriberju bolj pristovala nezaupnica, kakor pohvalno pismo.

Hvalite g. Hriberja, da plačujete letos le 8 odstotkov okrajnih priklad, kaj, onih 20.000 goldinarjev, ktere smo v dveh letih za naše grde ceste izmetali, pa nič ne čutite?

Gospodje iz Planine in iz Šentpetra, peljite se v Kozje — in potem hvalite nam ceste! Kaj in kako da se govori o Rajhenberški cesti, o krasnem Golobinjeku, o novih mostovih in prestarih zaraslih kanalih — ste menda že sami slišali. Pri vsem tem „se moramo vendar g. Hriberju zahvaliti za njegovo pametno neutrudljivo nesebično delovanje in toraj — pošljimo mu adreso.“

Da pa se g. Hriber ne bode preveč nad narodnimi klerikalci razjezil, mu tudi mi rečemo, da bi mu bili ovo adreso iz srca radi podpisali in poslali — v kakšnem javnem listu. Res škoda, da nam je prišla nekaj ur prepozno v roke, sicer bi jo bil po „Slovencu“ ali kakem drugem listu poprej dobil, kakor od svojega vedno vdanega in hvaležnega zastopa.

Iz Ormuža, 24. febr. (Izv. dop. Daje.) Ko je R. zastoj pričakoval diplomo, ktero mora vsak ud od družbe dobiti in za ktero je moral R. goldinar plačati, se mu je to dozdevalo nekako čudno. Prosil je tedaj pismeno, naj mu diplomo pošljejo, toda namesto diplome dobil je listnico*), v kateri mu je predsednikov namestnik Gessner naznanil, da ga je družba izmed števila svojih udov izbrisala in da zoper to ni nobene pritožbe. Skliceval se je na §§. 4 in 6, pa prav po krivem; kajti tam nikakor ni rečeno, da se mora ud iz družbe izbaciti, če je samo v preiskavi, ampak le, kadar je od sodnije za krivega spoznan in obsojen, kar se pa z g. R. ni zgodilo.

Po pravilih sme dalje le k temu pozvani zbor izključiti uda iz družbe; iz gotovega vira pa sem izvedel, da pri izključanju g. R. ni bilo nobenega zbora, niti odborove seje, ampak to je bila le neka samovoljnost podpredstojnika g. Gessnerja, ki je hotel s tem skazati svojo vsegamogočnost. A vendar ga bi pri tej priliki vprašali, po kateri pravici je g. R. odrekel diplomo, ktero je bil R. plačal? In če bi jo bil R. že v rokah imel, bi mu jo mar dal konfiscirati, ali po kakem beriču vpliniti?

Omeniti moram tudi še, da R., ko je bil iz družbe izključen, ni več dobival družbinskega časopisa „Der steierische Landsbote“, dasiravno ga je pri g. Gessnerju za eno leto naprej plačal. Ali je to prav, naj sodi občinstvo. Čeravno je bil R. iz družbe izključen, je menda vendar še imel pravico brati časopis, ktere ga je plačal. Časopise morda vsakdo sme brati in dobivati, kdor jih plača, naj bo že ud družbin ali ne, naj bo nemčur ali pa Slovenec, klerikalec ali liberallec. In pri vsem tem naši nemškutarji še pravijo in trobijo, kako so pravični Slovencem itd., mi pa družega ne znamo, kakor samo zabavljati. „Ja Bauer, das ist was anders“.

Nekaj časa potem, ko je R. omenjeno listnico prejel, je bila preiskava zoper njega od okrožne sodnije v Celju uničena, in R. je bil tako srečen, da ni prišel v „črne bukve“, kakor so si naši želodarji domišljevali.

(Konec prihodujič.)

Dunaj, 9. marca. Drugi dan 6. t. m. so v konfesijonelni debati govorili zoper po-

*) Listnico sem jaz po naključju v roke dobil in njo pošljem v last slavnega vredništva „Slovenca“, da se o resnici mojega dopisa prepriča.

stave Lienbacher, Harant, Pražak, za nje pa Suess, Dittes in Venturi; tretji dan 7. t. m. zoper postave Wurm, Ruczka, Pavlinovič, Graf, za nje Heilsberg, Carneri, Razlag, Wildauer. Za njim pa je poslanec Steffens stavil predlog, naj se sklene splošni razgovor (generalna debata.) Ta predlog je bil sprejet; nasprotovali so mu: klub desnega središča, Poljaki, Rusini in moravski deklaranti. Določilo se je, da od vsake stranke govori le še en govornik, ktere ga si sami izvolijo. Zoper postave bo govoril Giovanelli, za nje pa dr. Kopp. — Katoliški poslanci so si pošteno prizadevali braniti pravice sv. cerkve, ter s tehtnimi razlogi dokazovali, zakaj predloženim postavam ne morejo pritrditi. Nasprotniki pa niso imeli nobenih dokazov, ampak ponavljali so le že stokrat in stokrat premljene fraze in starodavne, že Bog vé, — kolikokrat zavrnjene laži in pravljice. S takimi ljudmi se ni spuščati v noben razgovor, ker nimajo čisto nič volje podučiti se in po tem ravnati. Skoro bi bilo tedaj naj boljše, da jim pri posameznem razgovoru federalistični poslanci obrnejo hrbet in državni zbor skupno zapusté.

Iz Dunaja, 6. marca. (Izv. dop.) Da ne bi naši listi tako popačeno objavili vrečajšnih govorov, kakor vsi tukajšni časniki, in s tem zmanjšali moraličnega vspeha, izvrstnih naših govornikov, ktere ga pripoznavajo celó nasprotniki naši, hočem vam morda že jutri poslati stenografična poročila. Iz njih boste razvideli, da smemo s Hohenwartom biti zadovoljni, da se smemo ž njim ponašati. Za njim so govorili od naše stranke še Greuter, Čartoriski in Weiss-Starkenfels. Greuter je govoril izvrstno, veliko resnobniši kakor je sicer njegova navada, Čartoriski moško, res kneževski, Weiss pa je silno gorke pravil, in vendar ni prestopil mej govorske dostojnosti. Danes je Lienbacher dobro uro govoril ter nasprotnike: Schafferja, Gollericha, Dürnbergerja in Fuxa moško obdelal in zlasti Schafferja zavoljo njegovega nespametnega govorjenja zbadal, potem nasprotja v predloženi postavi razjasnil in pokazal žaljenje pravice. Razgovor bode menda nehal potem, ko jih bode od vsake strani osem že dogovorilo. — Prošnja katol. odseka društva ni bila 5., ampak zavolj sedanjega opravičnega reda še le danes oddana. — Dr. Schäffle biva tukaj že ene dni, jutri bode naša združba napravila njemu na čast obedovanje, k kteremu je tudi nekaj Poljakov povabljenih. Schäffle ne pričakuje nič dobrega za prihodnost; po njegovi misli je prepričan zavoljo verskih postav napravil Bismark; v Nemčiji je družbinsko (socijalno) gibanje vse huje, kakor v Avstriji: ko bi dobili poravnavno ministerstvo, bi nam Prus precej vojsko napovedal; Prusija, ki je pet tisuč milijonov že poizdala, čaka prilike za vojsko s komur koli; ali če bode v bitvi premagana, bode zginila tudi njena slava in njen obstanek, ker sovraštvo do nje je že po vsih nemških krajih do vrha prikipele, in le sila zadržuje splošen upor. — K sklepu omenjam še pogovore treh liberalcev. Prvi pravi: To moram spoznati, da je Hohenwart govoril moško, dobro, premišljeno in olikano. Drugi pravi: Pa naši bodo ravno tako surovo in nepremišljeno odgovarjali in nam le škodovali. Tretji: In za njim še celó govori ta ž . . . . — Schaffer. Po končani seji pravi Ryger: Danes smo imeli sramoto.

Ogrska, 7. marca. V zbornici je klub 48 Aranyosmedgyeških poslancev predložil prošnjo za posilni civilni zakon, ktera se je izročila peticijskemu odseku; potem pa je zbor za neodločen čas, dokler namreč traja mini-

sterska kriza, prenehal. — 8. t. m. so cesar prišli na Ogrsko in ministerstvo jim je izročilo svojo demisijo. Odločili pa se bodo cesar še le potem, ko se bodo posvetovali z nekterimi bolj znamenitimi državniki. Do zdaj so bili k cesarju povabljeni Bitto, Sennyey in Ghyczy.

Hrvaška, 2. marca. (Izv. dop.) Naše srednje šole, gimnazije in realke, so bile poprejšnji vladi večkrat trn v očesu. One so bile namreč oni čvrsti jez narodne zavesti, na ktere so se valovi Rauchove in Vakanovičeve jeze najbolj zaganjali. Ali zastoj — one so vendar ostale svoji nalogi zveste. Povsod je bil Rauch pregnal boritelje za narodnost in svete pravice naroda, le iz šolskih sob jih ni mogel čisto odstraniti. Tukaj se je mladeži domovinska ljubezen vlivala v srca iz ust učiteljev, katerim ni mogel tiran tega zabraniti; ali ker je videl, da so gimnazije taborji narodne zavesti, zatoraj je začel že vzdigavati roko, da pokonča tudi te zadnje protivnike, kar se mu je deloma tudi posrečilo. Može, ki so po svoji učenosti na glas, je preganjal, kakor je le mogel, kajti tiran ne more trpeti naobraženih in za pravico se borečih mož. Da gimnazije in realke propadejo, pustil jih je brez ravnateljev in do najnovejše dobe bile so brez ravnateljev gimnazija in realka zagrebška, požeška in osječka. Ali sedanji ban je imenoval precej ravnatelje za te zavode vidivi, da zavodi brez vodjev nazadujejo. Izbor teh mož moramo srečen imenovati. Za zagrebško realko je imenovan častiti g. Torbar, ktereja je bil Rauch pregnal, in za gimnazijo profesor vinkovške gimnazije, g. Petračić, za požeško gimnazijo prof. Mazek (Slovenec) in za osječko gimnazijo prof. Grškovič. Vsi so učeni in vrlji domoljubi. Da imajo pa naše gimnazije še mnogo suplentov, temu je kriva tudi poprejšnja vlada, ki ni skrbela, da mladi ljudje izpite polagajo, nego jih je na miru pustila; kajti njej je brž ko ne do tega stalo, da pridejo naše gimnazije na slab glas. Mi se nadjamo, da bode ban Mažuranič, ki je sam znanstveno naobražen mož, temu neredu pri nas že enkrat konec naredil.

Tudi materijalno stanje profesorjev se je za novo vlado poboljšalo, kajti plače so vendar po dolgem oklevanju potrjene, kar Vakanovič ne bi bil nikdar storiti hotel, kajti nobena klasa činovnikov se ni njemu tako zamerila, kakor profesorji, ker so pri zadnjih volitvah vsi proti njemu v kljub trikratnemu ostremu nalogu glasovali. Med našimi profesorji namreč ni ne enega madjarona, in tudi to je lepa nada, kajti ako taki možje mladino vodijo, potem imamo upanje, da bodo iz nje izrasli vrlji in pošteni Hrvatji, kar nam Bog daj!

Tudi za žensko odgojevanje in naobražbo se je začelo pri nas skrbeti. V tem pogledu stoji Zagreb na čelu, kajti tukaj vzdržuje mesto samo višjo osemrazredno dekliško šolo, ki je boje dobro uredjena, vsaj ima učitelje, ki so pri nas na glas. Pa tudi vedno rodoljubno mesto Karlovec ni zaostalo za Zagrebom, kajti tudi tukaj so mestjani na svoje troške odprli lani peti razred višje dekliške šole, ter se hoče v treh letih tudi povzdigniti na osem razredov. Povsodi se trudimo napredovati, pa je bila tudi skrajna doba, kajti da smo še nekoliko let mirno počivali, težko bi mogli druge naobražene narode dohiteti. Tako imamo vsaj upanje, da jih bodedo.

Iz Zagreba, 5. marca. Cesar so potrdili od deželnega zbora sklenjeno postavo, po kateri se deželni vladi dovoli posojilo 40,000

gld., da dela primerne priprave za novo vseučilišče, ktero se ima meseca oktobra odpreti.

Vnanje države.

Pruska. Kar smo že unidan omenili, se je zgodilo. Vlada je zaprla tudi Trierskega škofa. — Vradna berlinska „Post“ poroča, da se bode knez Bismark zaradi svoje stare čutniške boleznii za nekaj časa delovanju odtegnil. Taka poročila so se razpošiljala po svetu, kadar je Bismark v samoti kake naklepe koval. Brš ko ne se bode to zgodilo tudi zdaj*, ali pa morda to pomenja, da z njegovo politiko niso več zadovoljni in mu bodo dali slovo? Čudno bi to nikakor ne bilo.

Francoska. Vsi prijatelji vlade so te misli, da napredovanje rudečkarjev se mora na kak način vničiti in jako spodkopano zaupanje dežele zopet vtrditi. Nekteri hočejo vlado pripraviti, da bi vstanovila nekako gosposko zbornico in strogo določila oblast predsednikovo, ter s tem pokazala, da je volitev Ledru-Rollinova ni oplašila. „Figaro“ je celo vladi svetoval, naj se ojači in narodno skupščino razpusti. To je levičarje hudo vznemirilo in poslanec Christophle je 6. t. m. vlado vprašal, kako bode narodno skupščino pred takimi napadi branila. Vladi je očital, da je pristranska, ker je drugače ravnala pri „Figaru“ in drugače pri XIX. „Siècleu“. Minister Broglie je odgovoril, da je „Figaro“ svoj članek preklical, „Siècle“ pa ne, od tod različno ravnanje. Dalje pravi, da je leva stranka pod Thiersom o časniki vse drugače sodila, kakor sedaj in da bode vlada varovala čast narodne skupščine, ki bode kmalo določila ustavno organizacijo. Ta interpelacija je najboljši dokaz, da bi vlada brez posebnega nasprotovanja smela razpustiti zbornico. Toda najboljši djanje vladino bi bilo, če bi po narodni skupščini na prestol poklicala postavnega kralja. A o tem se vladina večina ne more zediniti; morda se bode to zgodilo, če Karlisti na Španjskem zmagajo, ker njih napredovanje dela velik vtis na francosko ljudstvo. — „Jour. d. Deb.“ pravi, da Francoska v spravi med Avstrijo in Rusijo vidi zastavo miru, in je tega jako vesela. Na izhodu ostane vse pri starem in boste obe vladi čakali, kaj bode čas prinesel.

Domače stvari.

(Baron Conrad), cesarski namestnik dunajski, je bil nekaj dni v Ljubljani. Ljudje, ki slišijo travo rasti, so brž uganili, da je prišel zaradi političnih zadev. Po njih mnenju je zdaj čisto gotovo, da Kaltenegger bode postal deželni predsednik, Dežman deželni glavar, župan ljubljanski pa — dr. Schaffer.

(Nadvojvoda Viljelm), artilerijski poveljnik, je pretekle dni ogledoval tukajšnjo topništvo. Včeraj se je odpeljal v Zagreb.

(Umrl) je 7. t. m. po kratki a hudi boleznii za prsno vodenico gosp. Jan Kham, dobro znani gostilničar čitalnice ljubljanske, v 36. letu svoje starosti. Ranjki je bil vrlj domoljub in iz prvega ud vsih narodnih društev. Zapustil je vdovo s 4 še majhnimi otroci. Pogreb njegov včeraj popoldne je bil krasen, društvo „Sokol“ ga je spremilo na pokopališče in pevci čitalnice so mu peli zadnji pozdrav.

(Poslanec grof Barbo) je, kakor se nam poroča, zavoljo družinskih razmer moral se vrniti za nekoliko dni domu.

*Primeri to z našim dopisom iz Dunaja. Vred.

Razne novice.

— „Pevsko društvo bogoslovcev“ v Zagrebu bode v kratkem izdalo do 100 hrv. in slov. pesem tiskanih v četverospetu, ktere si je od najboljših skladateljev nabavilo. Za vsaki glas je posebej zvezek in vse skupaj velja 1 gl. 20 kr. — Kdor je prijatelj glasbe in pevanja, naj stegne roko po tej nam že davno potrebni pesmarici, ter se čim pred oglasi bogoslovcem v Zagrebu ali v Mariboru.

Razpisana ustanova

Ustanova za kranjske plemenite gospodičine (Fräulein Stiftspräbende) letnih 210 gl. — Prosilke morajo biti saj 15 let stare, zares revne, lepega zadržanja in iz kranjskih deželnih stanov (kranischer landständische Mitglieder). Prošnje se oddajajo do kanca meseca aprila pri c. k. deželni vladi v Ljubljani.

Telegrafične denarne cene

9. marca.

Papirna renta 69.55. — Srebrna renta 73.75. — 1860letno državno posojilo 103.75. — Bankine akcije 970 — Kreditne akcije 239.25. — London: 111.75. — Srebro 105.30. — Ces. kr. cekini —.— — Napoleon 8.90

Denarstvene cene.

7. marca.

Državni fondii.	Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta	69.60	69.70
5% renta v srebru	73.75	73.85
Srečke (lozi) 1854. l.	98.50	99.—
„ „ 1860. l. celi.	103.50	103.75
„ „ 1860. l. petinke	109.25	109.75
Premijski listi 1864. l.	139.—	139.50
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	93.—	—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	85.—	89.—
Ogerske po 5%	75.25	75.75
Hrvaške in slavonske po 5%	75.50	77.—
Sedmogradske po 5%	74.—	74.50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	968	970
Unionske banke	130.—	130.50
Kreditne akcije	240.75	241.—
Nižoavstr. eskomptne družbe	865.—	875.—
Anglo-avstr. banke	144.—	144.50
Srečke (lozi)		
Kreditne po 100 gld. a. v.	169.50	170.—
Tržaške „ 100 „ k. d.	—	117.—
„ 50 „ „ „	—	53.—
Budenske „ 40 gld. a. v.	23.50	24.—
Salmove „ 40 „ „ „	34.—	35.—
Palffy-jeve „ 40 „ „ „	—	22.—
Clary-jeve „ 40 „ „ „	31.50	32.—
St. Genois „ 40 „ „ „	22.50	21.50
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	20.50	21.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	21.—	23.—
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.25	5.26
Napoleonsdor	8.88	8.89
Srebro	105.25	105.50

Išče se cerkovnik,

ki bi bil ob enem tudi farovski hlapec. Kaj več se izve pismeno ali osebno pri čarnem predstojništvu na Dovjem, P. Lengenfeld. (10—1)

RAZGLAS.

Mestna srenja novomeška daje v najem svoj v mestu, ob reki Krki bivajoč, ne davno še le na novo postavljen mlin s petimi tečaji in konstantno vodno močjo. Mlin ima vse čistilne priprave, lepo stanovišče, magacine, gospodarsko poslopje, ter se odda na 4, oziroma tudi na 6 let, početkom 1. aprila l. 1874.

Najemna dražba bo 18. marca 1874.

Najemne ponudbe se sprejemajo do 11. ure dopoldne istega dne.

Najemščina (Ausrufspreis) je postavljena na 800 gold.

Natančneji pogoji se izvedo in sprejemajo v mestni pisarnici.

Novomesto, 21. febr. 1874.

Rizzoli,
mestni župan.